

В. В. Узунов,

к. е. н., доцент, ректор, Університет економіки та управління

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

V. Uzunov,

Ph.D., Associate Professor, Rector, University of Economics and Management

FORMING OF MECHANISMS OF REGIONAL INNOVATIVE POLITICS' REALIZATION

Систематизовано основні елементи формування механізмів реалізації регіональної інноваційної політики з метою вдосконалення комплексного розвитку регіонів.

The basic elements of forming of mechanisms regional innovative politics' realization are systematized with the purpose perfection of complex regions' development.

Ключові слова: інновації, інноваційний процес, регіональна інноваційна політика, регіональний розвиток, інноваційний потенціал, механізм державного управління, соціально-економічний розвиток, регіон.

Key words: innovations, innovative process, regional innovative politics, regional development, innovative potential, mechanism of state administration, socio-economic development, region.

ВСТУП

Розуміння суті соціально-економічних процесів, що відбуваються в регіонах України, і подій дозволяє не лише визначити найбільш оптимальний вектор їх розвитку з урахуванням інституціонального середовища, що склалося, але і визначити засади формування механізмів реалізації регіональної інноваційної політики, що найадекватніше відповідає соціально-економічним умовам, що склалися, і що припускає проактивний підхід до інноваційного потенціалу.

Затвердження необхідності інтенсивного типу модернізації припускає збільшення ролі інноваційної компоненти в контексті визначення пріоритетів і стратегічного вектору реалізації регіональної інноваційної політики.

У сучасних умовах стійкість соціально-економічного розвитку регіону багато в чому залежить від вибору механізмів реалізації регіональної інноваційної політики, визначення головної мети — бажаний стан регіону як соціально-економічної системи, пріоритетні завдання, спрямованих на задоволення соціальних інтересів і потреб населення, методів і механізмів регіонального управління.

Стійкість регіонального розвитку пов'язана з досягненням взаємопов'язаних цілей регіонального управління і ефективності механізмів, дієвості регіональної політики. Безліч соціальних умов і чинників зумовлюють складність процесів соціально-економічного розвитку регіону, особливості як формування, так і розвитку інноваційного потенціалу, що ще раз підкреслює необхідність розробки механізмів реалізації регіональної інноваційної політики в конкретній соціально-економічній ситуації.

У зв'язку з цим важливим моментом є необхідність формування механізмів реалізації регіональної інноваційної політики, прийняття і реалізації стратегічних рішень. При цьому для кожного такого вирішення мають бути ретельно продумані і організаційно забезпечені усі аспекти впливу його наслідків на усі підсистеми регіону. Це вимагає істотного перегляду наукових засад формування механізмів реалізації регіональної інноваційної політики.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Метою статті є визначення основних елементів формування механізмів реалізації регіональної інноваційної політики з метою вдосконалення комплексного розвитку регіонів. Дослідження побудовано на системному підході, а також сукупності методів, які забезпечують реалізацію такого підходу, а саме: аналізу, синтезу та логічного узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Сьогодні, в умовах формування в Україні ринкових відносин, назріла гостра потреба у формуванні дієвої регіональної інноваційної політики щодо трансформації економіки, спрямованої на диверсифікацію її структури, надання пріоритету розвитку наукомістких галузей, а також галузей, розвиток яких має сприяти орієнтації української економіки на значне збільшення в її структурній частці споживчого комплексу. Зазначимо, що хоча регіональна інноваційна політика повинна містити нові підходи та механізми розвитку, вона повинна, як і будь-яка інша регіональна політика, враховувати теоретичний арсенал теорій регіональної політики і формуватись з врахуванням основних теоретичних положень макроекономічних теорій та інших теорій регіоналістики. Вітчизняними та зарубіжними науковцями було виділено і розглянуто найголовніші ідеї регіонального розвитку у цих теоріях, що відповідають стану розвитку регіонів України [1, с. 285]. На рис. 1 показано теоретичні основи формування регіональної інноваційної політики.

Формування регіональної інноваційної політики неодмінно здійснюється з врахуванням загальних економічних теорій, які на регіональному рівні набувають специфічних рис прояву, теорій інноваційного розвитку та теорій інновацій. Отже, при формуванні регіональної інноваційної політики та виборі основних пріоритетів її реалізації необхідно орієнтуватися на зазначені та інші економічні доктрини та теорії. Адже вони в підсумку забезпечуватимуть ефективність інноваційних шляхів для розвитку регіонів та дадуть можливість "переско-

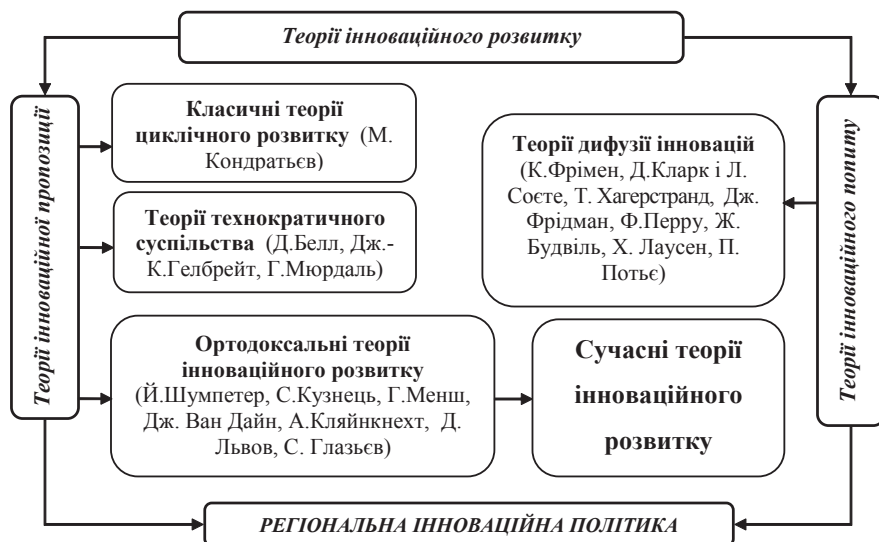

Рис. 1. Теоретичні основи формування регіональної інноваційної політики

Джерело: [2, с. 40].

чити" через численні етапи у процесі регіонального розвитку. А це по-своєму є відмінною рисою регіональної інноваційної політики від інших регіональних політик [1, с. 288].

У свою чергу, для активізації економічного розвитку регіону необхідне формування нових підходів до формування і реалізації регіональної інноваційної політики, які б сприяли інноваційному розвитку і розвитку зовнішньоекономічних зв'язків, притоку інвестицій в економіку регіону і інтеграції України в європейські структури.

Перехід на інноваційний шлях розвитку пред'являє нові вимоги до управління інноваційним розвитком, його ключових ланок, інститутів, суб'єктів управління і їх функцій та вибору інструментів управління. Реалізація регіональної інноваційної політики передбачає використання методичних підходів, що забезпечують узгодження інтересів суб'єктів господарювання на даній території з цілями її економічного і соціального розвитку. Відповідно до цього розглянемо існуючі в економічній літературі методичні підходи до формування регіональної інноваційної політики [3, с. 25]:

- процесний підхід, в основі якого — управління науково-інноваційним процесом;

- інституційно-еволюційний підхід, основу якого складає інтеграція технології, менеджменту і культури в певних інституційних формах, їх відповідність один одному;

- ринковий підхід, заснований на розвитку підприємництва;

- консолідуєчий підхід, направлений на посилення стратегічного державного і регіонального управління і регулювання науково-інноваційного і виробничого процесу відносно радикальних інновацій (при процесному підході), у напрямі організації зростання споживчого попиту, оновлення ринку для бізнесу шляхом заміщення потреби і збільшення інноваційного попиту підприємств (при ринковому підході), а також консолідації науково-інноваційного потенціалу крупного і малого бізнесу (при інституційно-еволюційному підході);

- синергетичний підхід, який передбачає так зване "м'яке" управління регіональним розвитком;

- підхід, заснований на співробітництві, за допомогою якого можна сформулювати збалансовану регіональну інноваційну політику за змістом, термінами та передбачити взаємодію всіх учасників інноваційного процесу регіону тощо;

- системний програмний децентралізований підхід, який буде враховувати потреби відповідних регіонів та

специфіку їх соціально-економічного розвитку;

- концептуальний підхід до формування регіональної інноваційної політики має стати ефективним і дієвим в умовах пріоритетності науково-технологічного розвитку економіки держави.

Зазначимо, що на сучасному етапі не існує єдиного інтегрованого підходу до формування механізмів реалізації регіональної інноваційної політики, який би всебічно поєднував економічні, політичні, соціальні, технологічні, організаційні аспекти управління інноваційними процесами.

У сучасній економічній літературі розрізняють два основні підходи до формування механізмів реалізації регіональної інноваційної політики:

- регіональна інноваційна політика, яка здійснюється центром по відношенню до своїх регіонів, тобто система цілей і завдань органів державної

влади по управлінню політичним, економічним і соціальним розвитком регіонів, країни, а також механізмів їх реалізації;

- регіональна інноваційна політика як діяльність органів регіонального управління за рішенням соціально-економічних та інших завдань розвитку регіону [4, с. 204].

Відповідно до другого аспекту ключовою умовою інноваційного розвитку для регіонів є наявність ефективної інноваційної системи, на базі й в межах якої має бути забезпечена продуктивна взаємодія основних суб'єктів інноваційної економіки — бізнес-структур різного типу і масштабу, науково-освітніх інститутів і органів влади та специфіка науково-технічного і виробничого потенціалу регіону, кадрове забезпечення, соціальні та екологічні проблеми інновацій, формування інноваційної інфраструктури.

Виходячи з цього, необхідними умовами для формування регіональної інноваційної політики є:

- спроможність влади до мобілізації навколо стратегічного орієнтиру — через створення ефективної політичної системи та проінноваційного лобі;

- компенсація негативного попиту на інститути інноваційної економіки з боку контрінноваційного лобі та підвищення ефективності бюджетної політики щодо її формування;

- спроможність влади до консолідації суспільства — через відповідне підвищення довіри суспільства до влади;

- введення стратегічного орієнтиру в коло національної ідеї [1, с. 284].

Необхідно зауважити, що основною метою регіональної інноваційної політики є створення на території регіону умов для успішного здійснення процесу отримання, накопичення, збагачення наукових знань і ефективне їх перетворення в технологію та продукцію. Таким чином, регіональна інноваційна політика орієнтована на вирішення територіальних проблем, поліпшення соціально-економічних показників регіону за рахунок ефективного використання його інноваційного потенціалу, задоволення потреб внутрішнього ринку, підвищення внеску науково-інноваційної сфери в економіку регіону, НТП країни.

На цій підставі можна стверджувати, що однією з найважливіших стратегічних цілей регіональної інноваційної політики повинне стати досягнення конкурентоспроможності як більшістю підприємств, що складають основу економіки регіону, так і економікою регіону в цілому, причому для частини регіонів, враховуючи

зростаючу глобалізацію світових ринків, — конкурентоспроможності на світовому рівні [2, с. 40].

На основі сформульованої мети визначаються задачі регіональної інноваційної політики, які полягають в наступному:

— забезпечення високого інноваційного потенціалу в регіоні на користь соціально-економічного прогресу, підвищення конкурентоспроможності та ефективності господарства;

— створення сприятливого інноваційного клімату в регіоні;

— пошук і мобілізація внутрішніх інноваційних резервів економічного зростання, що забезпечують стійкість, безпеку і підвищення життєздатності господарства регіону;

— створення організаційно-економічного механізму для інноваційного розвитку регіону;

— підтримка наукових досліджень в пріоритетних напрямках розвитку науки;

— удосконалення системи підготовки кадрів на регіональному рівні;

— інформування населення про здійснення інноваційної діяльності в регіоні [5, с. 8].

Виходячи із зазначених задач, не слід забувати, що методологічною базою регіональної інноваційної політики є наявне знання про природу інноваційних процесів, що визначає відповідні механізми управління ними. Тому отримання нових знань у цій сфері є передумовою зміни чи удосконалення належних механізмів.

Досягнення цілей і вирішення завдань регіональної інноваційної політики потребує обґрунтування основних принципів її формування, а саме [5, с. 10]: пріоритетності, системності, єдності, узгодженості, забезпеченості, ефективності, науковості та реальності (рис. 2).

Принцип пріоритетності у формуванні регіональної інноваційної політики визначає пріоритет інновацій над традиційним виробництвом та пріоритетні напрями інноваційної діяльності, враховуючи специфіку економічного розвитку конкретного регіону.

Також у формуванні регіональної інноваційної політики принцип системності передбачає розгляд програмних рішень у контексті з іншими державними програмами розвитку національної економіки та її регіонів, виключаючи при цьому можливість дублювання окремих завдань у різних програмах.

Принцип єдності у формуванні регіональної інноваційної політики сприяє розвитку регіональної інноваційної інфраструктури та створенню регіональної інноваційної системи, які, в свою чергу, повинні будуватися, враховуючи специфіку регіону, і створювати необхідні умови для його інтеграції в єдину економічну систему [6, с. 98].

Принцип узгодженості передбачає визначення сфери спільних інтересів і форм взаємодії держави, регіонів, інвесторів, інноваційно-активних підприємств і прийняття компромісних рішень на підставі узгодження інтересів зазначених суб'єктів інноваційного процесу. Реалізація принципу узгодженості у формуванні регіональної інноваційної політики зумовлює необхідність порівняння основних параметрів регіональної інноваційної політики із стратегічними напрямками розвитку державної інноваційної політики, дає можливість уже на етапі розроблення програмних рішень відмовитись від варіантів, які суперечать стратегії розвитку національної і регіональної економіки.

Принцип забезпеченості спрямований на необхідність ресурсної забезпеченості реалізації регіональної інноваційної політики, включаючи матеріально-технічне, фінансове та кадрове забезпечення. Формування регіональної інноваційної політики повинне базуватися не на разовому фінансуванні окремих інноваційних проектів, а на систематичному забезпеченні фінансовими ресурсами інноваційної діяльності.

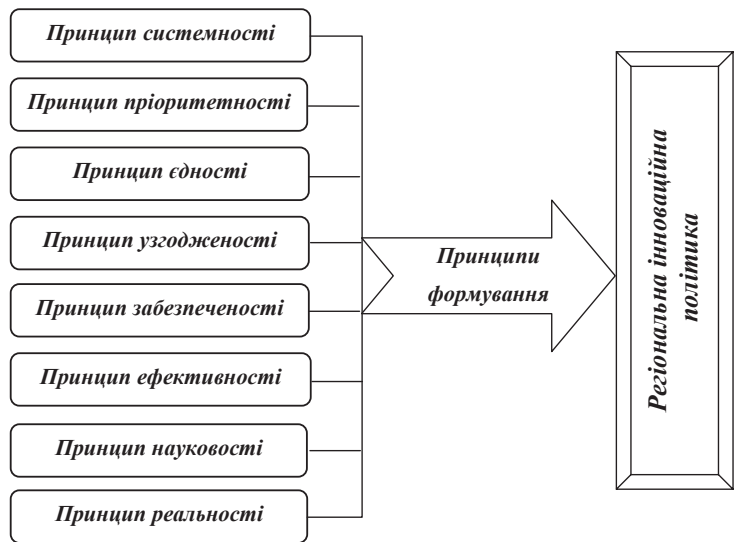

Рис. 2. Основні методологічні принципи формування регіональної інноваційної політики

Принцип ефективності передбачає необхідність оцінки і вибору кращих варіантів вирішення проблеми, забезпечення ефективного впровадження та використання інновацій на підприємствах регіону. Реалізація принципу ефективності при реалізації регіональної інноваційної політики — необхідність формування кількох варіантів вирішення проблеми, визначення основних параметрів, що характеризують можливі результати їхнього використання, оцінку позитивних і негативних факторів їхнього впливу на вирішення проблеми. Вибір варіантів вирішення проблеми має базуватися на визначених критеріях і методах оцінки, які забезпечують умови порівнянні результатів за кожним із них. Оцінка ефективності програмних завдань повинна здійснюватися на різних етапах їхньої розробки і реалізації з урахуванням змін, які відбуваються в реальній економічній ситуації і впливають на розвиток досліджуваних об'єктів [6, с. 99].

Принцип науковості. Використання наукового підходу дозволить вчасно визначити тенденції і закономірності функціонування ринку, розробити моделі його розвитку, що може стати основою прогнозування діяльності регіонального ринку і розширення виробництва з урахуванням соціально-економічних потреб регіону.

Принцип реальності. Регіональна інноваційна політика повинна відповідати принципу реальності, це означає бути сформованою таким чином, щоб її можна було впровадити в реальну практику, тобто щоб вона не носила занадто загальнотеоретичний характер.

Об'єктами регіональної інноваційної політики є інноваційний потенціал регіону, його посилення та ефективне використання, інноваційна система регіону, її розбудова та ефективне функціонування, інноваційні процеси в регіональній економіці та відповідно задіяні у їх реалізації об'єкти (інноваційні проекти, програми, інтелектуальні продукти тощо), ресурси підтримки цих процесів, а також сегменти сфер їх перебігу в науково-технологічній, виробничій сферах та сфері споживання. Як об'єкт регіональної інноваційної політики також розглядається вся система інноваційних відносин між різними суб'єктами цієї політики з приводу створення, підтримки і впровадження інновацій, інноваційного обміну в межах регіону, а також відносини, що складаються в процесі організації та управління регіональним розвитком, тобто відносини, пов'язані з інноваційною діяльністю та інноваційним управлінням розвитком регіону [1, с. 286].

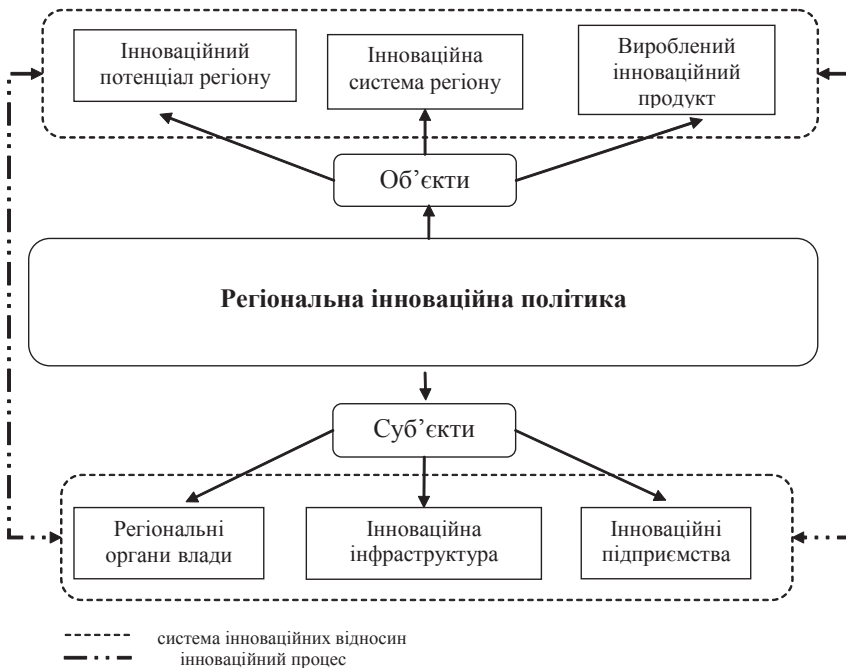

Рис. 3. Учасники регіональних інноваційних відносин

Суб'єктами регіональної інноваційної політики є центральні та регіональні владні органи, державні організації та їх регіональні структури, які стимулюють генезис інноваційних процесів, здійснюють координацію та підтримку їх розвитку за визначеними пріоритетними напрямками підприємства, установи, організації, громадські об'єднання, деякі громадяни, які загалом не є суб'єктами політики інноваційного розвитку регіону, а, як правило, виступають учасниками інноваційних відносин [2, с. 41] (рис. 3).

При формуванні та реалізації регіональної інноваційної політики повинні враховувати специфічні переваги регіону, особливості його економіки, орієнтацію на галузеву спеціалізацію. Таким чином, специфіка регіональних умов вимагає політики гнучкої спеціалізації, що потребує формування регіональної інноваційної політики згідно з особливостями національної економіки та розвитку регіонів.

Ефективна регіональна інноваційна політика повинна базуватися на об'єктивному аналізі господарської ситуації, детальній оцінці наявних ресурсів і можливостей, орієнтованих на реальні, досяжні цілі. Враховуючи важку економічну ситуацію в Україні взагалі та в науково-виробничому секторі зокрема та відсутність об'єктивних умов для розвитку в регіонах інноваційних процесів, при розробці регіональної інноваційної політики необхідно жорстко визначити першочергові цілі регіону в інноваційній сфері, відповідні до наявних можливостей.

Необхідність вибору пріоритетів обумовлена обмеженістю ресурсів, які держава може направити на підтримку інноваційної діяльності та самого інноваційного потенціалу, необхідністю узгодження напрямів і рівня інноваційної активності із завданнями соціально-економічного розвитку і вимогою забезпечення конкурентних переваг в економіці регіону на довгострокову перспективу.

У зв'язку з цим регіональна інноваційна політика повинна мати селективний, строго виборчий характер, не прагнучи охопити всі напрями науково-технічного розвитку, а, вибравши вузькі поля стратегічного прориву, завдяки яким можливе досягнення або перевищення світового технологічного рівня, сконцентрувати на цих полях основну частину обмежених централізованих і регіональних ресурсів.

В умовах кризи єдиним реальним рухом в регіональній інноваційній сфері можуть бути лише локальні кроки, здійснювані в межах наявних можливостей окремими суб'єктами інноваційного підприємництва. З цієї точки зору, безумовно, корисною могла б бути ініціатива в регіонах аналітичної і проектною роботи, направленої на обстеження реального інноваційного потенціалу територіальних комплексів, виявлення і залучення активних суб'єктів інноваційного підприємництва, визначення дійсних проблем в нормативному, організаційному, ресурсному, кадровому його забезпеченні, розробку механізмів і варіантів їх рішення. Така діяльність, звичайно, ще не початок регіонального інноваційного розвитку, але одна з найважливіших умов його забезпечення в майбутньому.

Особливою умовою реалізації регіональної інноваційної політики є всебічна підтримка зі сторони держави фундаментальних досліджень у наукових організаціях та місцевих університетах через запровадження нової політики у сфері відбору, підготовки та використання кадрів для науки, формування і реалізації у сфері інноваційної діяльності програми зміни державної статистики та організації регіональної автоматизованої системи науково-технічної інформації.

Формування системи управління інноваційними процесами на регіональному рівні вимагає модельного представлення ефективної організації цих процесів в контексті цілісної концепції розвитку інноваційного потенціалу, як необхідної передумови формування регіональної інноваційної політики, яка визначає інноваційний вектор соціально-економічного розвитку регіону на довгострокову перспективу.

Перехід до інноваційного типу регіонального розвитку в сучасних умовах пов'язаний з потребою одночасно вирішувати комплексні завдання випереджаючого розвитку.

Нові виклики в соціальному просторі регіону пов'язані і з процесами глобальної конкуренції, і з новими формами інтеграції і диференціації регіонів, в цих умовах проектування соціально-економічного розвитку неможливе без випереджаючого проривного вектору, основою якого є застосування цілого комплексу інноваційних соціальних управлінських технологій, що ґрунтуються на органічному поєднанні наукових знань, наукової методології і методики.

У даному контексті особливу значущість отримують питання, пов'язані із створенням комплексної моделі управління інноваційними процесами в регіоні, що включає систему обґрунтованих пріоритетів, систему оцінки якості інноваційного управління та моніторингу досягнутих результатів.

Управління інноваційними процесами на регіональному рівні нині не було в належній мірі забезпечено концептуально, організаційно і методично. Відмова від функцій, що раніше виконувалися, у рамках планової економіки не супроводжувалася чітким визначенням нових завдань, внаслідок чого не сформований ціннісний консенсус відносно стратегічних пріоритетів регіонального розвитку, а управлінські моделі, що складаються, в цілому не відповідають новим принципам і завданням вектору інноваційного розвитку на регіональному рівні.

Система регіонального управління не лише не виконує стимулюючу роль соціальних та економічних перетворень, але часто гальмує їх, залишаючись в цілому консервативною, надмірно ієрархічною та закритою. Процес інноваційного розвитку ускладнюється в силу

цілого ряду причин. По-перше, в силу нерозвиненості інноваційної культури, відсутності чіткої послідовності в реформах, що створює додаткові перешкоди для реалізації поставлених цілей.

Принципи інноваційного соціально-економічного розвитку на регіональному рівні носять переважно декларативний характер. Соціально-економічні процеси на локальному рівні концентрують в собі усі складні соціально-економічні і політичні проблеми, відбивають суперечність, незавершеність і невизначеність зовнішнього контексту інноваційної діяльності.

На стійкість регіонального розвитку здійснюють безпосередній вплив глобальні процеси, трансформація світової економіки, які впливають не лише на стабільність державних національних систем, але і на економіку окремих регіонів.

Процеси глобалізації, що зумовлюють посилення як конкуренції країн, так і конкуренцію ринків капіталів і технологій, товарів і послуг, трудових ресурсів, безумовно, детермінують соціально-економічні процеси як на рівні країни в цілому, так і конкретних регіонів. Глобалізація супроводжується серйозною структурною перебудовою соціального та економічного просторів, що характеризується зміною балансу інноваційного впливу.

Поява нових передумов соціальної напруженості змінює параметри структуризації соціально-економічних відносин, формує нові чинники нерівності та соціальної диференціації, нові форми мобільності та міграційні установки. У зв'язку з цим, плануючи вектор соціально-економічного розвитку, важливо враховувати вплив середовища, яке пов'язане з трансформацією соціально-економічного простору в цілому.

Україна опиняється під впливом інтеграційних світових процесів, світового розподілу праці. Тому відсутність чіткої спеціалізації посилює ризики і підвищує ступінь уразливості регіону до зовнішніх коливань. В умовах недостатнього рівня інновацій і несформованості умов реалізації інноваційного потенціалу, з порівняно високою мірою зносу основних фондів, з'являється цілий ряд загроз стійкості соціально-економічного розвитку.

Разом з глобалізаційними процесами на розвиток механізмів реалізації регіональної інноваційної політики здійснюють вплив процеси регіоналізації, пов'язані з розвитком нових регіональних центрів, які визначаються спеціалізацією виробництва. Регіоналізація сприяє активізації міжрегіональних обмінів, посиленню міждержавних та міжрегіональних комунікацій.

У той же час необхідно відмітити, що тенденція випереджаючого зростання торгових потоків між Європою і Азією створює потенційні можливості для збільшення транзиту через територію України і території суб'єктів, що займають ключові позиції на цих транзитних потоках. У зв'язку з цим відкриваються додаткові можливості соціально-економічного розвитку.

Найважливішим "зовнішнім" викликом регіонального розвитку є активний розвиток ринку інноваційних технологій. Разом з інтеграцією інформаційних та виробничих технологій (у сферах розвитку систем контролю якості, обслуговування з орієнтацією на вимоги конкретного споживача, підтримку продукції впродовж життєвого циклу), виникають якісно нові ефекти як в традиційних сферах використання технологій (промисловість, зв'язок, оборона), так і в абсолютно нових, пов'язаних з розвитком соціального сектора (наприклад, у сфері охорони здоров'я та освіти).

Наявний в Україні науковий потенціал може виступати основою для нового позиціонування, але за умови переходу цього виду потенціалу в інноваційний потенціал, чого нині не відбувається.

Стійкою тенденцією зміни зовнішнього контексту розвитку регіональної інноваційної політики є зростання інноваційних наукомістких технологій у відповідність

з регіональною спеціалізацією. Розвиток нано- та біотехнологій істотно змінює не тільки сам процес розробки наукомістких технологій, але чине дуже серйозний вплив на трансформацію інноваційної структури регіонів, зміну інноваційної сфери.

Впровадження нових форм освіти, інноваційних методів охорони здоров'я, способів профілактики та лікування захворювань дозволяє сформувати нові стандарти навчання усіх рівнів, задовольняти потреби в кадрах в різних сферах економіки України.

Ключовим чинником розвитку регіональної інноваційної політики можна виділити зміну ролі трудового капіталу в соціально-економічному розвитку регіону. Процес інноваційного розвитку регіону головним чином визначається якістю людського капіталу та необхідністю загального підвищення якості життя за допомогою модернізації соціальної сфери, що включає освіту, охорону здоров'я, житловий сектор.

Серед ключових причин стримуючим розвиток трудового капіталу в регіонах України можна назвати істотно соціально-економічну диференціацію, порівняно невисокий рівень доходів населення, що значною мірою посилює міграційний потенціал, посилює імміграційні настрої молоді, міграцію населення. В той же час, міграційні процеси в Україні серйозно змінюють не лише співвідношення попиту робочої сили і пропозиції на регіональному ринку праці, але і, передусім, позначаються на якості робочої сили.

Приплив в регіон некваліфікованої робочої сили з країн пострадянського простору створює додаткові вогнища соціальної напруженості. На тлі різкої соціально-економічної диференціації населення, збільшення числа соціальних груп, що опинилися у важкій життєвій ситуації і за межею бідності, міжетнічна напруженість за певних умов може призвести до посилення процесів дестабілізації в регіональному просторі.

Регіональний ринок праці не є збалансованим, в найближчій перспективі стійке позиціонування не можливо тільки за рахунок дешевої робочої сили та економії на розвитку освіти і охорони здоров'я. Промислова сфера України знаходиться в критичній ситуації, характерними тенденціями якої є розукрупнення, перепрофілювання, що не може не позначатися на соціальному фоні.

Визначальною в розвитку механізмів реалізації регіональної інноваційної політики є тенденція, пов'язана зі зміщенням акцентів регіонального розвитку у бік підвищення інноваційного потенціалу, стратегічних інвестицій, що вимагає посиленого розвитку прозорих схем взаємодії з інвесторами і створення сприятливого інвестиційного клімату, підвищення інвестиційної активності.

Розглядаючи підприємництво як певний вид реалізації регіональної інноваційної політики, спрямованої на створення і стабілізацію нових соціально-економічних відносин, необхідно відмітити, що воно опосередковує соціальну та економічну сфери суспільства, вносячи в економічну сферу елемент динаміки, економічного зростання, а в соціальну сферу — інтенсифікацію процесів диференціації та інтеграції, створення нових ефективних інноваційних структур.

Головною формою впливу на розвиток підприємницьких структур з боку державної влади і органів місцевого самоврядування являється створення відповідних умов і позитивного відношення населення до підприємницької діяльності. Ці форми впливу включають реалізацію такої економічної політики, яка повинна сприяти виникненню нових, становленню і розвитку існуючих господарюючих суб'єктів незалежно від відношення цих суб'єктів до певної сфери діяльності, до тієї або іншої галузевої приналежності, до організаційно-правової форми.

Розвиток механізмів реалізації регіональної інноваційної політики є результатом взаємодії як об'єктивних, так і суб'єктивних чинників. Об'єктивні та суб'єктивні чинники тісно взаємопов'язані, вони зумовлюють

в той або інший момент часу стан інноваційних процесів, тенденцій їх зміни.

У зв'язку з цим принципово важливим є дослідження інноваційної оцінки соціально-економічної ситуації, аналіз соціальних очікувань і настроїв відносно пріоритетів інноваційного розвитку регіону та оцінки ефективності інноваційної політики суб'єктами інноваційної діяльності в контексті модернізації, що проводиться.

Можливість інноваційного прориву України безпосередньо залежить від того, наскільки забезпечений стійкий розвиток усіх її регіонів, ефективності реалізації активної інноваційної політики, рівня ефективності використання інноваційного потенціалу та трансформації його у високу якість життя.

Модель інноваційного розвитку на регіональному рівні передбачає активні інституціональні та структурні зрушення, обумовлені комплексними інвестиціями в національну економіку, базується на якісному синтезі науки та промисловості на основі впровадження високіх технологій в середньостроковій і довгостроковій перспективі, де стійкий розвиток пов'язаний з вектором "економіки знань".

Перехід до інноваційного розвитку вимагає не стільки оптимізації ресурсів, скільки системної трансформації, зміни соціокультурних моделей економічної поведінки. Існуюча система управління інноваційними процесами ґрунтується виключно на статистичному аналізі і знижує можливості для ухвалення ефективних управлінських рішень, необхідним видається розробка регіональної стратегії соціально-економічного розвитку на основі комплексної оцінки інноваційного потенціалу регіонів.

Параметри оцінки потенціалу мають бути доповнені оцінкою готовності регіону до соціально-економічних інновацій (рівень інноваційної активності, рівень повноти правової та нормативної бази, рівень інфраструктури, необхідної для здійснення тих або інших перетворень в різних сферах життєдіяльності, рівень науково-методичної забезпеченості для впровадження інновацій).

Для ефективного управління інноваційними процесами на регіональному рівні необхідно виявити основні елементи структури, що дозволяють визначити концептуальні межі та індикатори виміру, доміанти інноваційного прориву. У зв'язку з цим актуалізуються проблеми підвищення інноваційної активності.

Через відсутність прийнятої стратегії інноваційного розвитку на регіональному рівні та необхідних інституціональних умов в регіоні спостерігається низька інноваційна активність, серйозні бар'єри для розвитку інновацій. Крім того, залишаються недозволеними протиріччя між існуючою практикою управління інноваційним розвитком і рівнем інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності регіонів України, формуванням інституціональних умов інноваційної діяльності.

Динамічне і невизначене інноваційне середовище, що характеризується швидкою якісною зміною, ставить нові завдання управління інноваційними процесами, вирішення яких неможливе у межах традиційних управлінських моделей. Нині перехід регіонів України до інноваційного розвитку вимагає не стільки оптимізації ресурсів на основі мобілізації інноваційного потенціалу, скільки системно-структурної трансформації, що ґрунтується на зміні моделей інноваційної діяльності.

ВИСНОВКИ

В управлінні інноваційними процесами на регіональному рівні пріоритетну підтримку повинні отримувати ті підприємства галузевої регіону, що мають власну базу для проведення дослідно-експериментальних та науково-технічних досліджень. Важливим напрямом розбудови інноваційного комплексу регіону при цьому повинна стати переорієнтація промисловості на виробництво наукомісткої високотехнологічної продукції.

Регіональна інноваційна політика припускає створення сприятливого інноваційного середовища, що забезпечує перетворення наукових ідей і розробок на ринкові продукти і впровадження їх в найважливіші галузі економіки і соціальну сферу. До умов створення інноваційного середовища відносяться систематизація і ефективне використання інформаційних ресурсів, їх інтеграція в світовий інформаційний простір і вихід на ринок інформаційних послуг, що ґрунтуються на розробці та впровадженні технологій високопродуктивної обробки, зберіганні й передачі даних по телекомунікаційних мережах, а також створення баз даних і банків знань.

Тому формування механізмів реалізації регіональної інноваційної політики дозволить у найкоротші терміни та з високою ефективністю використовувати інноваційний та науково-технічний потенціал регіону, як основних чинників досягнення поточних та перспективних цілей розвитку регіону.

Література:

1. Жихор О.Б. Теоретичні основи формування інноваційної політики розвитку регіонів / О.Б. Жихор // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України: зб. наук.-техн. пр. — Львів: НАТУУ, 2008. — Вип. 18.7. — С. 284—288.
2. Воробйова Н.В. Роль і місце регіональної інноваційної політики у державній інноваційній політиці / Н.В. Воробйова // Сучасні проблеми економіки в умовах глобальної фінансової нестабільності: матеріали економічної наук. інтернет-конф. (Тернопіль, 15 берез. 2010 р.). — Тернопіль, 2010. — Ч. 2. — С. 40—41.
3. Кравчук В.В. Розвиток інноваційної діяльності як інструменту підвищення конкурентоспроможності регіону / В.В. Кравчук, В.М. Гринчук // Проблеми науки. — 2012. — № 11. — С. 21—27.
4. Порошина О.О. Концептуальні основи формування стратегії регіональної інноваційної політики / О.О. Порошина // Науковий вісник ЧДІЕУ. — 2009. — № 1 (2). — С. 198—210.
5. Малицький Б.А. Стратегія інноваційного розвитку України: от разработки к реальной практике / Б.А. Малицький // Наука та наукознавство. — 2011. — № 2. — С. 6—21.
6. Матійко С.А. Завдання державної політики щодо розвитку національних інноваційних систем / С.А. Матійко // Економіка та держава. — 2010. — № 11. — С. 97—99.

References:

1. Zhykhor O.B. (2008), "Theoretical basis of guidelines for the development of innovative regional development policy", *Naukovyj visnyk Natsional'noho lisotekhnichnoho universytetu Ukrainy: zb. nauk.-tekhn. pr., vol. 18.7, pp. 284—288.*
2. Vorobiyova N.V. (2010), "Role of regional innovation policy in the state innovation policy", *Suchasni problemy ekonomiky v umovakh hlobal'noi finansovoi nestabil'nosti: materialy ekonomichnoi nauk. internet-konf. [Current problems the economy during the global financial instability materials online economic research conference], Ternopil', Ukraine, 15 March 2010, pp. 40—41.*
3. Kravchuk V.V. (2012), "The development of innovation activities as a tool to improve competitiveness of the region", *Problemy nauky, vol. 11, pp. 21—27.*
4. Poroshyna O.O. (2009), "The conceptual basis for the formation of regional innovation policy strategy", *Naukovyj visnyk ChDIEU, vol. 1, no. 2, pp. 198-210.*
5. Malitskiy B.A. (2011), "The strategy of innovative development of Ukraine: from development to actual practice", *Nauka ta naukoznavstvo, vol. 2, pp. 6—21.*
6. Matijko S.A. (2010), "The task of government policy on the development of national innovation systems", *Ekonomika ta derzhava, vol. 11, pp. 97—99.*

Стаття надійшла до редакції 22.07.2013 р.